

Науменко С.Н., Гапша К.А.

Донецкий государственный университет управления

МАРКЕТИНГОВЫЕ ИССЛЕДОВАНИЯ ВО ВНЕШНЕЭКОНОМИЧЕСКОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ: ОРГАНИЗАЦИОННО-ЭКОНОМИЧЕСКИЙ МЕХАНИЗМ

Аннотация

Исследованы особенности осуществления и роль маркетинговых исследований во внешнеэкономической деятельности предприятий. Определен организационно-экономический механизм и составляющие маркетинговых исследований. Проведен анализ основных проблем, возникающих в процессе организации и проведения исследований внешнего рынка, приведены пути их решения.

Ключевые слова: маркетинговые исследования, организационно-экономический механизм, внешнеэкономическая деятельность, внешний рынок, инструменты маркетингового исследования.

Naumenko S.M., Gapsha K.O.

Donetsk State University of Management

MARKETING RESEARCH IN FOREIGN ECONOMIC ACTIVITIES: ORGANIZATIONAL AND ECONOMIC MECHANISMS

Summary

The features of the implementation and the role of market research in foreign economic activities were investigated. The organizational and economic mechanism and components of marketing research were defined. The major problems of the organization and implementation of the external market research were analyzed, the solutions of the defined problems were presented.

Keywords: market research, organizational and economic mechanism, foreign economic activities, foreign markets, market research tools.

УДК 336.72

БАГАТОАСПЕКТНИЙ ПІДХІД ДО ВИЗНАЧЕННЯ СУТНОСТІ ПОНЯТТЯ «ЛІЗИНГ»

Недеря Л.В., Павличук С.В.

Київський національний торговельно-економічний університет

Розглянуто наукові та професійні тлумачення суті поняття «лізинг». Проаналізовано зміст основних етапів лізингового процесу. Запропоновано своє тлумачення цього поняття.

Ключові слова: лізинг, оренда, господарська діяльність, довготермінова оренда, форма кредитування.

Актуальність теми дослідження. В економічній літературі та законодавчих документах наведено чимало неоднозначних визначень поняття «лізинг». Все це призводить до неефективного використання його на практиці. Існує низка відмінностей між визначеннями лізингу стосовно оподаткування і здійснення правового регулювання майнових відносин, що виникають на підставі укладення договору лізингу [1]. Тому потрібно поняття лізингу звести до єдиного узгодженого змісту, що й зумовлює актуальність та важливість дослідження.

Ступінь дослідження теми. Загальні теоретичні питання економічної природи лізингу та його вплив на економічні процеси розглядаються в працях таких науковців як С. Брус, І. Міхалін, Г. Вознюк, Б. Івасів, О. Яремчук, К. Ларіонова та ін. Також трактування лізингу наведено у деяких нормативних актах: Закон України «Про фінансовий лізинг», Цивільний кодекс України. Проблеми та перспективи розвитку лізингової діяльності знайшли широке відображення у наукових працях Т. Галицької, А. Герасимович, М. Крупки, О. Вовчак, А. Пересади, Т. Майорової та багатьох інших вітчизняних вчених.

Метою дослідження є висвітлення теоретичних засад багатоаспектності поняття «лізинг» та уточнення його змісту; визначення сутності поняття «лізинговий процес».

Для досягнення цієї мети були поставлені такі **завдання:**

- Огляд різних точок зору науковців щодо поняття «лізинг»;
- Розкриття сутності процесу лізингу;
- Аналіз змісту основних етапів лізингового процесу.

Предметом дослідження є визначення поняття «лізинг».

Об'єктом є дослідження сутності поняття «лізинг».

Виклад основного матеріалу. На сьогодні в економічній літературі немає єдиного міжнародно визнаного визначення поняття «лізинг» (від англ. «to lease» – брати в оренду, наймати). У наших нормативно-правових актах є різні синоніми до поняття «лізинг» (див. табл.1). Це обумовлено як складним змістом цього терміна, так і відмінностями в законодавстві, системах звітності й оподаткування в різних країнах.

Останнім часом у наукових фахових виданнях з'являється чимало публікацій, однак, у сучасних дослідників та науковців не існує єдиної думки щодо визначення поняття «лізинг»; розглянемо найбільш розповсюджені у літературі підходи щодо розуміння його сутності (див. табл. 2).

У нинішніх умовах лізинг – це альтернативна форма фінансування, в якій поєдналися орендні

відносини, елементи кредитування і фінансування, а також елементи зовнішньо-торгівельних та інвестиційних операцій [7].

Так, М. І. Крупка визначає лізинг як одну із найперспективніших форм виробничого інвестування, що здатна поживати процес технічного і технологічного оновлення виробництва в Україні [8, с. 45].

Різні літературні джерела подають неоднозначні визначення поняття «лізинг» [9, с. 56]:

- задача майна у тимчасове володіння та користування за певну плату;
- комерційна угода, між власником майна (орендодавцем) і орендарем про передачу майна в користування на обумовлений період за встановленою рентою [10];
- фінансово-орендна операція, яка забезпечує інвестування засобами виробництва за посередництва лізингової фірми або банку.

Наприклад, Конвенція СНД про міждержавний лізинг трактує дане поняття, як вид інвестиційно-підприємницької діяльності, пов'язаної з придбанням майна і передачею його в користування за договором державі в особі її уповноважених органів,

фізичній або юридичній особі на визначений термін з метою одержання прибутку (доходу) або досягнення соціального ефекту з урахуванням амортизації предмета лізингу за участю лізингодавця, постачальника, лізингодержувача та інших учасників лізингового проекту. Дане визначення можна вважати найбільш повним та охарактеризованим з організаційно-правової точки зору [11].

Лізинг – це господарська діяльність, яка направлена на інвестування власних або залучених фінансових коштів і полягає в наданні лізингодавцем у виключне користування на певний термін лізингоотримувачу майна, яке є власністю лізингодавця або отримується ним у власність за дорученням і згодою з лізингоотримувачем у відповідного продавця за умови сплати лізингоотримувачем періодичних лізингових платежів [2].

Лізинг являє собою інвестування тимчасово вільних чи залучених фінансових коштів, при якому лізингодавець зобов'язується придбати у власність обумовлене договором майно у визначеного продавця і надати це майно лізингодержувачу за плату в тимчасове користування з правом подаль-

Таблиця 1

Трактування поняття «лізинг» в нормативно-правових актах*

Аспект трактування	Зміст операції	Автор (джерело формування поняття)
Підприємницька діяльність	Діяльність, спрямована на інвестування власних чи залучених фінансових коштів, яка полягає в наданні лізингодавцем у користування на певний термін лізингоотримувачу майна за умови сплати лізингоотримувачем періодичних лізингових платежів	Закон України «Про лізинг»
Господарська діяльність (операція)	Лізингодавець передає актив у користування лізингоотримувачу на визначений строк за встановлену плату	Господарський кодекс України, Закон України «Про оподаткування прибутку підприємств», Положення про лізинг на території Республіки Білорусь, О.М. Левченко
Оренда	Угода, за якою орендар набуває права користування необоротним активом за плату протягом погодженого з орендодавцем строку.	Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 14 «Оренда»
Вид інвестиційної діяльності, форма фінансування капітальних вкладень (інвестицій)	Вкладення лізингового активу в об'єкти підприємницької та інших видів діяльності з метою отримання прибутку або досягнення соціального ефекту	А. Г. Загородній, Б.С. Івасів, Л.А. Панкова, Закон Російської Федерації «Про лізинг»
Довготермінова оренда	Надання машин, обладнання, споруд виробничого призначення його господарем для тимчасового користування іншій особі за певну плату на договірних умовах	Європейська федерація національних асоціацій по лізингу (Євролізинг), А.Г.Загородній, В.В. Козик, Л.А.Панкова

*Примітка: складено автором за джерелами [2, 3, 5]

Таблиця 2

Багатоаспектність трактувань поняття «лізинг»*

Аспект трактування	Зміст операції	Автор (джерело формування поняття)
Форма кредитування (кредитний інструмент)	Передача у користування на певний термін товарів на умовах повернення, здебільшого, під проценти	А.А. Аюпов, Б.С. Івасів, Н. Рязанова, Е.Н. Чекмарева
Спосіб купівлі-продажу	Завуальований спосіб купівлі-продажу засобів виробництва чи права користуватися чужим майном	Л.Х. Ефимова, Х.Й.Шпитлер
Дії за чужий рахунок	Керування чужим майном за дорученням довірителя	Н.О. Удокин
Спосіб активізації збуту, канали збуту продукції	Комплекс лізингових операцій, спрямованих на просування товарів із сфери виробництва у сферу торгівлі або споживання	А.Г. Загородній, Б.С.Івасів

*Примітка: складено автором за джерелами [4, 6]

шого викупу. Це визначення є повним та у достатній мірі розкриваючим його сутність з інвестиційної точки зору [3, с. 184].

Таким чином, лізинг – це сукупність певних процедур між суб'єктами лізингової діяльності, за якими лізингоотримувач отримує у користування актив від лізингоотримувача на визначений строк за встановлену плату.

Це ж саме можна сказати й про визначення оренди. Оренда – це угода, за якою орендар набуває право користування необоротним активом за плату протягом погодженого з орендодавцем строку [6, с. 210].

Проведемо сутнісний аналіз лізингу та оренди й виділимо спільні між ними та специфічні риси (див. табл. 3).

Дамо пояснення специфічним ознакам лізингу:

1. Коло об'єктів оренди є ширшим за коло об'єктів лізингу. На відміну від оренди в лізинг не можуть передаватися земельні ділянки та природні комплекси.

2. Обов'язкова умова лізингу полягає в тому, що об'єкти, які передаються в лізинг, можуть бути використані виключно для підприємницьких цілей. Якщо в лізингову компанію з пропозицією взяти в користування оргтехніку звернулися дві організації: одна комерційна, що здійснює підприємницьку

діяльність, а інша – благодійний фонд, то лише в першому випадку операція може вважатися предметом лізингової угоди.

3. Коло суб'єктів лізингу є ширшим, ніж при оренді.

Не менш істотним ніж поняття лізингу є визначення поняття лізинговий процес. До сьогодні основні теоретичні розробки в області лізингу торкалися понять самого лізингу, його форм та видів, лізингодавця, лізингоотримувача і практично не розкрито сутності процесу лізингу, послідовних дій всіх його учасників [12].

Під лізинговим процесом на рівні суб'єктів господарювання ми розуміємо впорядковану сукупність взаємозалежних дій основних суб'єктів лізингу по організації та реалізації лізингової угоди, які забезпечують досягнення економічного ефекту кожному суб'єктові. З певною часткою умовності лізинговий процес на рівні суб'єктів господарювання можна представити у вигляді трьох взаємозалежних етапів, які послідовно змінюють один одного: підготовчий, організаційний, експлуатаційний.

Необхідність аналізу змісту основних етапів лізингового процесу обумовлена складністю багатобічних комерційних майнових відносин, особливостями й умовами лізингових угод, що, в остаточному підсумку, дозволить мати чітке уявлення потенцій-

Таблиця 3

Порівняльна характеристика оренди і лізинга*

№ п/п	Оренда	Лізинг
I.	Спільні риси:	
1.	Рух майна та призначення. Супроводжуються передачею майна від одного суб'єкта іншому. Оренда та лізинг – це надання фізичною або юридичною особою у тимчасове використання майна іншій фізичній або юридичній особі.	
2.	Однакові види за окупністю майна. Оренда може бути операційною (оперативною), яка базується на умовах терміновості, платності й повертання, та фінансовою (це оренда, що передбачає передачу орендарю всіх ризиків та вигод, пов'язаних з правом користування та володіння активом). Лізинг також буває оперативним (це договір лізингу, у результаті якого лізингоотримувач по своєму замовленню отримує у платне користування від лізингодавця об'єкт на строк, який менше строку, за який амортизується 90% вартості об'єкта лізингу) та фінансовим (це договір лізингу, у результаті якого лізингоотримувач за своїм замовленням отримує у платне користування від лізингодавця об'єкт на строк, менший строку, за який амортизується 60% вартості об'єкта лізингу)	
3.	Платність і терміновість. Оренда і лізинг – це надання фізичною або юридичною особою у тимчасове використання майна іншим фізичним або юридичним особам за визначену плату на певний термін.	
II.	Специфічні риси:	
1.	Об'єкти. Об'єктами оренди можуть бути цілісні майнові комплекси підприємств, їх структурні підрозділи, нерухоме майно (будівлі, споруди, приміщення), майно, яке не увійшло у статутні фонди господарських суспільств.	Об'єктами лізингу можуть бути будь-яке рухоме і нерухоме майно, яке може бути віднесено до основних фондів підприємства згідно із законодавством, в тому числі продукція, виготовлена державними підприємствами. В лізинг не можуть передаватися земельні ділянки та природні комплекси.
2.	Цілі використання об'єктів. Комерційні та некомерційні.	Виключно комерційні.
3.	Суб'єкти. <i>Суб'єктів оренди два:</i> - орендодавець – юридична особа, яка передає право користування майном на визначений термін за певну плату; - орендар – фізична або юридична особа, яка отримує право користування предметом оренди.	<i>Суб'єктів лізингу три:</i> - лізингодавець – юридична особа, яка передає право володіння та користування предметом лізингу лізингоодержувачу; - лізингоодержувач – фізична або юридична особа, яка отримує право володіння та користування предметом лізингу від лізингодавця; - продавець – фізична або юридична особа, в якій лізингодавець набуває річ, що в наступному буде передана як предмет лізингу лізингоодержувачу.

*Примітка: складено автором за джерелами [1-12]

ному лізингоотримувачу про механізм проведення лізингової угоди і її економічної доцільності [12].

Етапи лізингового процесу для лізингоотримувача:

- 1) усвідомлення ним потреби в необхідних основних виробничих засобах;
- 2) вибір лізингодавця;
- 3) визначення умов на яких суб'єкт господарювання готовий укласти договір лізингу;
- 4) аналіз щодо ефективності використання лізингу.

Дані етапи для лізингодавця:

- 1) оцінка фінансового стану лізингоодержувача;
- 2) аналіз інвестиційного проекту;

3) відмова або співробітництво.

Висновки та пропозиції. Аналіз змісту основних етапів лізингового процесу, що обумовлений складністю багатобічних майнових відносин, особливостями й умовами лізингових угод, дозволить потенційному лізингоотримувачу мати чітке уявлення про механізм проведення лізингової угоди і її економічної доцільності.

Таким чином, лізинг – це вид суспільних відносин щодо набуття та передачі лізингодавцем основних фондів, визначених лізингоодержувачем, у строкове платне користування з правом їх викупу після закінчення строку дії договору.

Список літератури:

1. Кулиняк І.Я. Теоретичні засади багатоаспектності поняття «лізинг» // Науковий вісник НЛТУ України 2009 №19.3 // Електронний ресурс: http://www.nbu.gov.ua/portal/chem_biol/nvnlut/19_3/276_Kulyniak_19_3.pdf.
2. Про внесення змін до закону України «Про лізинг»: Закон України від 11 грудня 2003 р. №1381-XV
3. Про оренду: Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 14 «Оренда». – Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/z0487-00>
4. Шабашев В.А., Лизинг: основы теории и практики : учебное пособие / В.А. Шабашев, Е.А. Федулова, А.В. Кошкин ; под ред. проф. Г.П. Подшиваленко. – 2-е изд. – М.: КНОРУС, 2005. – С. 184-193
5. Про оренду державного та комунального майна: Закон України від 26 вересня 2013р. № 2269-ХІІ
6. Белявцев М.І. Інфраструктура товарного ринку / М.І. Белявцев, Л.В. Шестопалова. – К. : Центр навч. літ., 2011. – 516 с.
7. Вітт О. Ф. Досвід лізингу в США : можливості до застосування у вітчизняній практиці / О.Ф.Вітт [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.nbu.gov.ua/portal/Soc_Gum/Foa/2009_14/14_03.pdf.
8. Крупка, М. І. Фінансово – кредитний механізм інноваційного розвитку економіки України [Текст] : навч. посібник / М. І. Крупка. – Львів : Вид. центр ЛНУ ім. Івана Франка, 2011. – 608 с.
9. Грабельська О.В. Лізинг: класифікація та ефективність застосування/О.В.Грабельська//Науковий вісник Національного університету «Львівська політехніка». - 2011. – С. 56-67
10. Іванілов О.С. Економіка підприємства [Електронний ресурс] / О. С. Іванілов.- К.: Центр учбової літератури, 2009. – 128 с. – Режим доступу: <http://library.if.ua/book/20/1627.html>.
11. Конвенція СНД про міждержавний лізинг. [Електрон. ресурс]. – Доступний з: <http://www.zakon1.rada.gov.ua>
12. Лук'янова О.М. Теоретичні аспекти лізингової діяльності в Україні//Вісник економіки транспорту і промисловості 2010 №32//Електронний ресурс: http://www.nbu.gov.ua/portal/Natural/Vetp/2010_32/10lomclp.pdf

Недер Л.В., Павличук С.В.

Киевский национальный торгово-экономический университет

МНОГОАСПЕКТНЫЙ ПОДХОД К ОПРЕДЕЛЕНИЮ СУЩНОСТИ ПОНЯТИЯ «ЛИЗИНГ»

Аннотация

Рассмотрены научные и профессиональные толкование сущности понятия «лизинг». Проанализировано содержание основных этапов лизингового процесса. Предложено свое толкование этого понятия.

Ключевые слова: лизинг, аренда, хозяйственная деятельность, долгосрочная аренда, форма кредитования.

Nederya L.V., Pavlichuk S.V.

Kyiv National University of Trade and Economics

MULTI-DIMENSIONAL APPROACH TO DEFINING ESSENCE OF THE CONCEPT «LEASING»

Summary

Considered scientific and professional interpretation is essentially the concept of «leasing». Analyzed the contents of the main stages of the leasing process. Offered its interpretation of the term.

Keywords: leasing, renting, business activities, long-term lease, a form of credit.